

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران

معاونت پژوهش

عنوان:

شیطان‌شناسی قرآنی از منظر صحیفه سجادیه

استاد راهنما:

دکتر محمد فلاحی قمی

نگارنده:

طیبه عسگری تپه

سال تدوین ۱۴۰۴

مَنْتَ خدای را عزوجلّ که طاعتش موجب قربت است

و به شکر اندرش مزید نعمت

هر نفسی که فرو می‌رود مُمدِ حیات است

و چون برمی‌آید مفرّح ذات

پس در هر نفسی ^{حداقل} دو نعمت موجود است

و بر هر نعمتی شکری واجب

از دست و زبان که برآید

کز عهده شکرش به‌در آید؟

تقدیم:

این اثر را تقدیم می‌کنم به:

حضور مبارک

رسول گرامی اسلام حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه و آله

و

وصی برحق ایشان مولایمان امیرالمؤمنین حضرت علی بن ابی طالب

علیه السلام

و

سیده زنان اهل بهشت حضرت فاطمه الزهراء سلام الله علیها

و

فرزندان پاک ایشان که درود بی پایان الهی بر ایشان باد

تقدیر و تشکر:

**«از همه عزیزانی که در انجام و تدوین این اثر مرا یاری نمودند
به‌ویژه استاد راهنمای محترم آقای دکتر فلاحی و معاونت محترم
پژوهش سرکار خانم اسداللهی صمیمانه تشکر و قدردانی می‌نمایم»**

پیشهادات

پیشنهاد می‌شود که در زمینه موضوعات مختلف، بررسی‌های دقیق‌تری در صحیفه‌سجاده انجام گیرد و روی الفاظ و واژگانی که حضرت به کار بردند تأمل شود و با موارد مشابه در قرآن مجید و روایات دیگر معصومین علیهم‌السلام مقایسه شود. به نظر می‌رسد در این زمینه پژوهش‌های کافی و وافی انجام نشده‌است.

فهرست منابع

قرآن مجید

نهج البلاغه

- ۱- ابن بابویه، محمد بن علی، امالی، ترجمه سلطانی، محمد علی، ارمغان طوبی، ۱۳۸۹.
- ۲- ———، معانی الاخبار، ترجمه محمدی شاهرودی، عبدالعلی، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۷.
- ۳- انصاری، محمد علی، پس از پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم شرح خطبه سوم نهج البلاغه (شفشقیه)، مشهد، بیان هدایت نور، ۱۳۹۴.
- ۴- انصاریان، حسین، دیار عاشقان، تفسیر جامع صحیفه سجادیه، انتشارات پیام آزادی، بی تا.
- ۵- بحرانی، هاشم، ترجمه تفسیر روایی البرهان، ترجمه ناظمیان، رضا، گنجیان، علی، خورشاه، صادق، تهران، کتاب صبح با همکاری نهاد کتابخانه های عمومی سراسر کشور، ۱۳۸۹.
- ۶- بستانی، فؤاد افرام، فرهنگ ابجدی، تهران، انتشارات اسلامی، بی تا.
- ۷- جعفری، محمد تقی، ترجمه و تفسیر نهج البلاغه، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۹.
- ۸- جوادی آملی، عبدالله، تسنیم تفسیر قرآن کریم، قم، اسراء، ۱۳۹۱.
- ۹- جوادی، علیرضا، زوایای پنهان غدیر، قم، مهر فاطمه علیها السلام، ۱۳۹۰.
- ۱۰- خامنه ای، علی، انسان ۲۵۰ ساله، بی جا، موسسه ایمان جهادی، ۱۳۹۰.
- ۱۱- دارابی، جعفر، نظریه های روان شناسی شخصیت، تهران، آییژ، ۱۳۸۸.
- ۱۲- دستغیب شیرازی، عبدالحسین، قلب سلیم، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۶ ه. ش.

۱۳- شبهه پژوهی قرآن (دفتر اول)، بی تا.

۱۴- صدر حاج سید جواد، احمد، خرمشاهی، بهاء الدین، فانی، کامران، دائرة المعارف تشیع، تهران، حکمت، بی تا.

۱۵- طباطبائی، محمد حسین، المیزان، ترجمه موسوی همدانی، محمد باقر، بنیاد علمی و فکری علامه طباطبائی، ۱۳۶۳.

۱۶- ———، شیطان در منظر المیزان، تهران، انتشارات غنچه، ۱۳۹۱.

۱۷- ———، المیزان، ترجمه محمد باقر موسوی همدانی، بی جا، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، بی تا.

۱۸- ———، ترجمه حجتی کرمانی، محمد جواد، کرامی قمی، محمد علی، بی جا، بنیاد علمی و فکری علامه طباطبائی با همکاری مرکز نشر فرهنگی رجاء، بی تا.

۱۹- طبرسی، ابو علی الفضل بن الحسن، ترجمه تفسیر مجمع البیان، ترجمه کرمی، علی، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۸۰.

۲۰- ———، ترجمه نجفی، ضیاء الدین، بی جا، انتشارات فراهانی، ۲۵۳۶.

۲۱- عسکری علیه السلام، امام حسن، تفسیر الامام الحسن العسکری (ع)، مترجم: حسنی، انوار الکاظم، قم، بنی الزهراء (علیها السلام)، ۱۳۹۴.

۲۲- محمدی آشنانی، علی، ابلیس دشمن قسم خورده، قم، بوستان کتاب، ۱۳۹۴.

۲۳- معادیخواه، عبدالمجید، خورشیدی غروب نهج البلاغه، نشر ذره، ۱۳۷۴.

۲۴- مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، جلد ۱، (ج. ا. نویسندگان، تدوین)، طهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۵۲.

۲۵- نویسندگان جمعی از فضلا، مجموعه مقالات کنگره شیخ ابو الفتوح رازی، قم، دارالحدیث، ۱۳۸۴.

فهرست منابع عربی

۲۶- ابن ابی زینب، محمد بن ابراهیم، الغیبه للنعمانی، تهران، نشر صدوق، ۱۳۹۷ ق.

۲۷- ابن بابویه، محمد بن علی، الأموال (للصدوق)، تهران، کتابچی، ۱۳۷۶.

- ٢٨- ———، ثواب الأعمال و عقاب الأعمال، قم، دار الشريف الرضي للنشر، ١٤٠٦ق.
- ٢٩- ———، من لا يحضره الفقيه، قم، دفتر انتشارات اسلامي وابسته به جامعه مدرسين حوزه علميه قم، ١٤١٣ق.
- ٣٠- ابن منظور الافريقي المصري، ابي الفضل جمال الدين محمد بن مكرم، لسان العرب، بيروت لبنان، دار صادر للطباعة والنشر، بي تا.
- ٣١- ابو الحسين احمد بن فارس بن زكريا، ترتيب مقاييس اللغة، على عسكري، سعيد رضا، مسجدي، حيدر، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ١٣٨٧.
- ٣٢- اصفهاني، راغب، مفردات الفاظ القرآن الكريم، داوودي، صفوان عدنان، طليعة النور، ١٤٢٦.
- ٣٣- ———، دمشق-بيروت، دار القلم-الدار الشاميّة، ١٤١٦هـ-١٩٩٦م.
- ٣٤- تميمي آمدي، عبد الواحد بن محمد، غرر الحكم و درر الكلم، قم، دار الكتاب الإسلامي، ١٤١٠ق.
- ٣٥- جوهرى فارابى، أبى نصر اسماعيل بن حماد، الصّحاح، بيروت لبنان، دار احياء التراث العربى، ٣٩٨هـ.
- ٣٦- رى شهرى، محمد، ميزان الحكمه، قم، دار الحديث، ١٣٧٥.
- ٣٧- طباطبائي، محمد حسين، الميزان فى تفسير القرآن، بيروت لبنان، مؤسسه الأعلمی للمطبوعات، ١٣٩٠هـ ١٩٧١م.
- ٣٨- طريحي، فخر الدين، مجمع البحرين، محمود عادل، بي جا، مكتب نشر الثقافة الاسلاميه دفتر نشر فرهنگ اسلامي، ١٤٠٨هـ ق ١٣٦٧هـ ش.
- ٣٩- ———، نضال، على، بيروت-لبنان، مؤسسه الاعلمى للمطبوعات، بي تا.
- ٤٠- عسكري، ابي هلال، جزائرى، نور الدين، معجم الفروق اللغويه، بي جا، الشيخ بيت الله بيات و مؤسسه النشر الاسلامي، ١٤١٢.
- ٤١- على بن الحسين، صحيفه كامله سجاده، ترجمه انصاريان، حسين، قم، حسنين عليهما السلام، ١٣٨٩.
- ٤٢- قرشى، على اكبر، قاموس قرآن (جلد ٥-٦-٧) (نسخه چهاردهم)، تهران، دار الكتب الاسلاميه، ١٣٨٤هـ ش.
- ٤٣- كاشانى، المولى محسن، تفسير الصّافى، بيروت لبنان، مؤسسه الأعلمی للمطبوعات، ١٤٠٢هـ-١٩٨٢م.

۴۴- ———، (ا. م. امامیان، تدوین) بی جا، بی تا.

۴۵- ———، قم، ذوی القربی، ۱۳۸۸.

۴۶- کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی (ط-الإسلامیه)، تهران، دارالکتب الإسلامیه، ۱۴۰۷ق.

۴۷- مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار الجامعه لدرر أخبار الائمة الاطهار، بیروت لبنان، دار احیاء التراث العربی، ۱۴۱۲هـ- ۱۹۹۲م.

۴۸- معلوف، لوئیس، المنجد، نشر پرتو انتشارات پیراسته، ۱۳۷۴.

۴۹- مفید، محمد بن محمد، الأمالی (للمفید)، قم، کنگره شیخ مفید، ۱۴۱۳ق.

۵۰- هلالی، سلیم بن قیس، کتاب سلیم بن قیس الهلالی، قم، الهادی، ۱۴۰۵ق.

فهرست مقالات و پایان نامه

۱- حسین زاده، محمد، "مفهوم شناسی وحی و الهام در لغت، قرآن و روایات"، قرآن شناخت، ۴۵-۱۳۸۸، ۷۲.

۲- قاسمیان یوسف آباد، قوام، پیامدهای ولایت شیطان، پژوهش نامه کارشناسی ارشد، گروه علوم قرآن و حدیث، ۱۳۹۴.

۳- مؤدب، رضا، سالمی، حسین، "چگونگی نفوذ شیطان در قوای ادراکی آدمی و اقسام کنش های آن از منظر قرآن" دوفصلنامه علمی انسان پژوهی دینی، ۲۰۵-۲۲۱، ۱۳۹۹.

***سایت اندیشه رضوان-نرم افزار جامع الاحادیث